

מסורת הש"ס

(א) לקמן קנב; (ב) [מספ' מנחות פ"ה]; (ג) [יבמות לו: ב"ק פה:]; (ד) גיטין עב. קדושין נו: ט. [מספ' גיטין פ"ה]; (ה) גיטין עב, (ו) [מספ' דמאות פ"ח גיטין עב. ושי"ג]; (ז) [מנהדרין טז:]; (ח) ב"ק פח: יבמות לו (ט) פ"א הכא,

גילוי הש"ס

נבדרא נופא קני מחזים. ע"י רשבי"א גיטין עב ע"כ ד"ה גרסי' בירושלמי:

הנהגות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אקנייה וכו' וקשה וכו' משטת אחרונה והא' על כרחך למדין דמשט':

רבינו גרשום

כדאמר רב חסדא. בפרקין דלקמן היינו יפוי חב דכתב וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא כלומר לבד מן המתנה שאני נותן מקנה אני בקנין כדי ליפות חכו: הכי נמי להכי כותבין דאמר אף כתובו כלומר ליפות חכו בעלמא כתבו לו שטר: הלכה כותבין ונותנין. גבי שכיר מרע אפי' לאחר מותו הואיל בדאמריה מקנה: הכותב. בריא כל נכסיו לבנו בין הבנים או לבניו וריבה לאחר ומיעט לאחר דבלשון מתנה דרשי' ואינו רוצה שיהא שלו לאחר מיתה צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה דאם לא כתב מהיום הוא שטר לאחר מיתה: ר' יוסי אומר אינו צריך. כדמפרש בגמ': והא נתן האומרה לאשה חור' זה גט מהיום ולאחר מיתה אינו גט. דאין גט כזה שיהא ואם מת חולצת. דאינו גט: ולא מתיביבמת. דאיכא למימר נפל עליה ריח גט. אלאמא דכי היא גונג לא היו גט מתנה נמי הואיל דאמר ליה מהיום ולאחר מיתה אמאי קונה הא משכנתא דההוא שטר מתנה אינה נגזרת אלא לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: אמר אביי לרעלם היו מתנה היכא דאמר מהיום כו' והתם גבי גט משום הכי אינו גט לאחר מיתה משום דמספקא לן אי הויה אמירה דקאמר (מכתיב) מהיום אי תנא גמור הוי כלומר מרקאמר מהיום את מותרת לכל אדם והוי גט. או חזרה הוי דאיכא לאמר מיתה לא שטר לאחר מיתה כלומר מהיום אי נתון לך גיטך כדי שתהא מותרת לאחר מיתה. ואיכא למישר קודם מיתה הוי בו מאתו גט ואין גט לאחר מיתה ומשום דמספקא לן הכי גבי גט אילינן לחומרא ואינו גט אבל הכא גבי מתנה גופה של קרקע ושל נכסים קני ליה מהיום ופירא לאחר מיתה והשתא גובה מיהא מחיים הוי וחשיבא מתנה: ושמונ' של שטר מוכיח עליו. שכתב בו וכן דביראת עולם בכל בחודש נתן פלוני לפלוני מתנה זו הואיל שהזמן חשטת הוא כתוב מוכיח על השטר

ובכאן דיהיב מחיים דמי ולא צריך למכתב מהיום ולאחר מיתה: בעא מיניה רבא מרב נחמן אליבא דר' יהודה דאמר צריך למיכתב מהיום ולאחר מיתה בהקנאה מהו. כלומר אם הקנה לו בקנין מהיום מהו. מי אמרינן הואיל הדקנה לו מחיים קנה ולא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה. או דלמא אפי"ג דקנה לו מחיים לא סגי ולא הכי: אמר ליה אם הקנה לו מחיים לא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה: אקנייה וקנינא מיניה לא צריך. אקנייה מיניה וכו' ושוב וקנינא מיניה משמע שולח המתנה בקנין. כלומר כי היכי דקנינן מחיים מתנה נמי מחיים אי כתב הכי לא צריך למיכתב מהיום אבל אי כתב חב וקנינא מיניה ואקנייה שולח הקנין במתנה משמע דאחר הקנין היתה המתנה אי לא כתב ליה מחיים הוי משמע דמתנה היתה לאחר הקנין ואין לא ידעינן. מה בין אקנייה וקנינא מיניה ומה בין וקנינא מיניה ואקנייה וספרי דכתבי שטרות ידעי. והא שם ספרא לא בקיא' בהני מילי: לא צריך. למיכתב מהיום ולאחר מיתה הואיל דכתב ביה קנין כל קנין מחיים הוא לדברי הכל. אלא אי לא כתב ביה קנין וכתב ביה דרכין פתגמא דהוה באנפנא בכך וכך פליגי ר' יהודה ור' יוסי

יש נוחלין

פרק שמיני בבא בתרא

קלו.

דאמר רב חסדא כו'. לקמן בפרק מי שמת דאמר רב יהודה אמר שמואל שכי"פ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אס עמד חוזר [לקמן קנב]. ומשמע הא אס מת מקבל מתנה קנה ואע"פ שכתוב קנין בזה מתנת שכיר מרע שכיב שכתב זה קנין לא ידענא מאי אידיו זה דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ומקשינן מינה התם לשמואל דאמר מתנת שכיר מרע שכתוב זה קנין לא ידענא מאי אידיו זה דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ושטר של שכיר מרע אינו קונה עד לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומשני התם במיפה את כמו ההוא דרב יהודה אמר שמואל ואין הקנין

מגרע כח השטר של שכיר מרע אלא הקנה לו אלא ליפות את כמו ואמרינן היכי דמי מיפה את כמו אמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא כלומר אינו אלא תוספת בעלמא ליפות את כמו: הלכא **בנכסין ונותנין**. לאחר מיתה במיפה מוקמינן ליה כדחיל להא דשמואל במיפה את כמו לקמן במי שמת [קנב]. **במתני' הנוסב נכסיו לבניו**. צריא שרואה לישא אשה ואינו רואה לשעבד נכסיו לאשמו פן יפסידו בנים שיש לו מאשמו ראשונה ורואה לכתוב להם נכסיו לאחר מותו אלא שיאכל פירות בחייו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר באינו צריך ^(א)הכותב נכסיו לבנו

לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב ימכר האב מכורים עד שימות ימכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ'** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן ^(א)מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתיביבמת התם ימספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה ^(ב)גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר אינו צריך: ^(א)רבה בר אבוב חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר' יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר ^(א)ומנו של שטר מוכיח עליו תניא הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא ^(א)מי איכא מידו דאגן לא ידעינן וספרי ידעי שאולוגהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר ^(ב)בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדרכין פתגמי דהוי באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהדרעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדרכין פתגמי דהוי באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: ^(א)איתמר מכר בחיי הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב **אמר**

דכי קאמר ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה וכיון דאיכא למימר הכי לא נתכוין לא לתנאי ולא לחזרה דהכי משמע טפי: **ומנו של שטר**. שכתב במתלתו בכך וכך בשעת אמר לנו פלוני הוו עלי עדים וקנו ממני לפלוני בני לאחר מיתתי: **מוכיה עליו**. שמאיתו זמן המתילה המתנה דאי לא תימא הכי זמן שנכתב בשטר בחנם נכתב אלא ודאי להקנות מאתו היום נכתב. והכי הלכתא כרבי יוסי דאס כתב לאחר מיתה קנה אע"ג דלא כתב מהיום דהא אמר רב הלכה כר' יוסי ואע"ג דאמר בפרק המגרש (גיטין דף פה:) אתקין רב בגיטין מן יומא דנן לפאקין מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו הואיל ולא אייתמר כדחיל התם בגיטין הדך ביה רב מהא דאמר הלכה כרבי יוסי אלא אתקין אית' לן למימר לגבי גט אשה הואיל ואין זו דבר קנין משום הכי הוה דאתקין לריווחא דמילתא משום חומרא דעריות אצל גבי ממונה הלכה כר' יוסי כי י"ל כי לא אמר רב הלכה כר' יוסי אלא בשטר שיש בו קנין. ורמינן דדברי הגאונים ז"ל שאמרו הכי נהיגי במציבתא כר' יהודה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין ואילו היתה קבלה בידם כי הלכה כר' יהודה לא היו מניחין הלכה ומפרשין מנהג (ועוד) שלא אמרו כי הלכה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין אלא נהגו וי"ל דכיון דחזו דסוגיא דשמעתא לקמן כר' יהודה נהגו כוותיה כן פ' רבינו מנחאל גאון ותפוס דברי רבי יוסי גבי ממון דהא ר"ג דהלכתא כותיה דדיין [כתבוצה יג.] הוא דבעא מרבה בר אבוב אלמא סבירא ליה לר"ג הכי: **בנקנאה מהו**. בשטר שכתוב בו קנין מי פליג ר' יהודה ומרזין למכתב מהיום. ומשום הכי קמבעיא ליה דאיכא למימר דבשטר מתנה בלא קנין פליגי כגון שכתב שדי נתונה לך לאחר מיתה ומסר לו את השטר ובדקיימא לן [קדושין טו.] דקרקע נקנה בכסף או בשטר או בחזקה: **אקנייה וקנינא מיניה לא צריך**. זהו שכותבין בכל שטר שכתוב בו קנין שני קנינין אחד שמתלת השטר וכך אמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני וכתבו וחתמו והיינו אקנייה שהקנה לעדים בקנין סודר לזכות לו למקבל מתנה ואחד בסוף השטר וקנינא מן פלוני לפלוני ככל מה דכתבו ומפורש לעיל כו' כדלמך לקמן בגט פשוט (דף קסא:) צריך שיחזור מענינו של שטר בשטת אחרונה והלכך אס כתוב בראש השטר **אקנייה ובסיפא כתוב וקנינא** היינו ייפוי כח דמשמע שני קנינין הוא הקנה וגם אנו קנינו ממנו וקנין יתירא הוא ייפוי כח לקנות מהיום אצל אס כתב בראש השטר השטר וקנינא קא מפרש וקנינא מיניה והיאך שהיה הקנה לנו ואמר כך וכך אני נותן לפלוני כן נראה שטעם זו בעיני ועיקר. ואין לפרש שכתב בשטר שני דברים הללו ביחד דאקנייה וקנינא מיניה דא"כ אמאי משום חילוק בין אקנייה וקנינא מיניה ואקנייה לישוי חילוק בין היכא דכתב שני לשונות קנין להיכא דלא כתב אלא אחד: **דאגן לא ידעינן**. אין רוב חכמים בקיאים בחילוק לשון זה: **וספרי ידעי**. בתמי' דאמרי לכך נתכוונו ולא צריך למכתב מהיום: **ובדוכין פסגמי**. היינו שטר עדות בלא קנין זכרון דברים ולא זכרון קנין והיינו כר"ג דאמר הקנאה אינו צריך: **אסון הכי מפנינו** **לב**. בלשון בעיאל דלמחרן לעיל בעי רצא מר"ג כו'. והכי קיימא לן דאפילו לרבי יהודה לא צריך לכתוב מהיום בשטר שיש בו קנין: **במתני' הנוסב נכסיו לבנו**. הוא הדין לאחר: **האמר מוטו**. היינו מהיום ולאחר מיתה: **האז אינו יכול למכור**. לגמרי בחיי האז: **מפני שהן ברשות האב**. לאכול פירות. אלא בין שניהן יכולין למכרן לגמרי מעכשיו שהאז ימכור פירות והבן ימכור הגוף: **מכר האז** סתמא מכורין לפירותיהן ללוקח עד שימות האז אצל לכשימות האז יכול הבן גם גוף גם פירות או הוא או האז מכחו ל"ש מת האז בחיי הבן ול"ש מת הבן בחיי האז שהפירות מכר האז אצל הגוף קנוי לגמרי לבן משעה שכתב לו האז וכשתם הבן ואח"כ האז ויש לו בנים לאותו הבן הן יורשין את כמו: **מכר הבן**. בחיי האז אין ללוקח פירות עד שימות האז שהרי הוא כבן אצל כשימות האז יש לו מיתה ללוקח גוף ופירות ובגון שהבן קיים אצל מת הבן ואח"כ מת האז פולוגתא היא בגמרא אס קנה לוקח אס לאו: **גמ'** **לא**

סגי משום דרמנן של שטר מוכיח עליו דמחיים הוה: אתון הכי מתניתו לה. בלשון בעיא בעא מיניה רבא מרי"ג: אגן בלשון מימרא מתנינן ליה. אמר רב נחמן אם הקנה לו אינו צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה: כתב נכסיו לבנו. שיהא שלו לאחר מיתה הגוף והפירות ועד שהאב חי הפירות של אב מכר אחר מכורים הפירות ללוקח עד שימות האב: מת הבן בחיי האב. דלא באו ליד הבן לא קאמר ולא פירות:

עין משפט ונר מצוה

קנבא א מיי פ"ח מהל' וביה הלכה יג סגמ עשין פב טוש"ע חור"מ סי' יג סעיף יח: קנבא ב מיי שם פי"ב הלכה טו סגמ שם טוש"ע חור"מ סי' רנח סעיף א: קנבא ג מיי שם הלכה יג סגמ שם טור שרי"ע חור"מ סי' רנח ס"א: קנבא ד מיי שם טוש"ע שם סעיף ג: קבא ה מיי שם טוש"ע שם סעיף ד: קבו ו ז מיי פ"ט מהל' גירושין הלכה יד סגמ עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קמה סעיף ג: קבוח ח ט מיי פי"ב מהל' וביה ומתנה הלכה טו סגמ עשין פב טוש"ע חור"מ סי' רנח ס"א:

מוסף רש"י

וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא. ככל מה דכתבו ומפורש לעיל במנא דכשר לתקניא ביה שריד וקיים כלומר וקנינא מיניה קנין גמור להוסיף ולייפות כמו לבד המתנה שזמן בעל פה, ולשטא יתירא ליפות כח הוא [קדושין עובד]. הכותב נכסיו לבניו. לאחר מותו, צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. דליהי משמע גופא מחיים, שאל אסא כשאי למכרס, ופירות לאחר מיתה, ואס לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום ויירש אחיו ממו, וא אס היה עליו צב חוב מאתו לאחר מיתה זו, בעל חוב גורס את חובו (פי' דל). רבי יוסי אומר אינו צריך. ולכבי כתבי זמן בשטר לומר מעכשיו הלא מתנה מגופה של קרקע ופירות נכסיו מיניה, דאי לא בעי למיכת ליה אלא לאחר מיתה להם נכתבו זמן בשטר (מ"ח). הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו. מהיום ולאחר מותו, שהגוף קנין לבן נמנאל אלא שחלש אוכל פירות (ב"ק פ"ח ט"ז) הכי עדין מותו (ב"ק פ"ח ט"ז) שכתב מהיום ולאחר מיתה ואין נאכז ביה אלא חלילת פירות בחייו (יבמות טז). מכר האב מבוכרים. ואכלט הלוקח פירות כל ימי חיי האז, שזכר כזכות אשור או שחזר בו ממאי דלמך מוכרס ואמר לאחר מיתה יהא גט ואשור כלום, דבשלתא גבי מתנה אסא לתמידי גופא מהיום אשור או שחזקתא לביט, ולא הלכא למימר הכי, ואי משום תנאה אשור ליה למימר מהיום אס ממי גיטין עב. ובש"י קדושין ט"ז). ואם מת חורצא. שמא הואיל ולא חזקתא לביט, ולא טעמייה דר' יוסי לא ידענא. אלא קאמר אין צריך (שם). זמנו של שטר מוכיח עליו. דמהיום נתן לו את גוף הקרקע והפירות ואכלט הוא מחייו, דאס לא נתן לו הגוף מעכשיו להם נכתב זמן בשטר המתנה (שם) דלכא יאמיכי גט בשטרת ליעד שמהיום נתן לו גוף הקרקע שלא יירש אחיו עמו והפירות לאחר מותו (שם ט"ז).

רבינו גרשום (המשך)

דר' יהודה סבר הואיל דלא כתב קנין אפי"ג דכתב בשטר ככתבנה כל השטרות שכתוב בהן זכרון עדות לא סגי אי אלא זכרון מהיום ולאחר מיתה משום דהוה שטר מתנה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה. ור' יוסי סבר הואיל דכתב ביה זכרון עדות בהריא

סגי משום דרמנן של שטר מוכיח עליו דמחיים הוה: אתון הכי מתניתו לה. בלשון בעיא בעא מיניה רבא מרי"ג: אגן בלשון מימרא מתנינן ליה. אמר רב נחמן אם הקנה לו אינו צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה: כתב נכסיו לבנו. שיהא שלו לאחר מיתה הגוף והפירות ועד שהאב חי הפירות של אב מכר אחר מכורים הפירות ללוקח עד שימות האב: מת הבן בחיי האב. דלא באו ליד הבן לא קאמר ולא פירות:

שולח הקנין במתנה משמע דאחר הקנין היתה המתנה אי לא כתב ליה מהיום הוי משמע דמתנה היתה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: מי איכא מידו דאגן לא ידעינן. מה בין אקנייה וקנינא מיניה ומה בין וקנינא מיניה ואקנייה וספרי דכתבי שטרות ידעי. והא שם ספרא לא בקיא' בהני מילי: לא צריך. למיכתב מהיום ולאחר מיתה הואיל דכתב ביה קנין כל קנין מחיים הוא לדברי הכל. אלא אי לא כתב ביה קנין וכתב ביה דרכין פתגמא דהוה באנפנא בכך וכך פליגי ר' יהודה ור' יוסי